

aliquid concupiscunt, nec putant se adepturos quod desiderant, si hominibus quales sint innotescant. Horum confessionem impedit spes, id est cupiditas potiendi desiderii. Talibus comminatur Dominus in Evangelio: *Vae prægnantibus et nutrientibus* (Matth. xxiv, 19). Sunt item alii qui nil horum verentur, sed solum hoc timent, quia post peccatorum confessionem ab ipsis abstinere minime possent. Et his obest desperatio. Quibus non incongrue illud potest aptari: *Peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit* (Prov. xviii, 3). Fit vero nonnunquam, ut hæc omnia simul confessionem impediunt. Sed qui quatuor his malis premitur, recte jam in monumento jacet, et velut ille evangelicus quatruiduanus fetet (Joan. xi, 39). Scriptum est enim: *A mortuo, velut qui non sit, perit confessio* (Eccli. xvii, 26). Quod si is mortuus est qui non confitetur, utique reviviscet qui confitebitur. Veniat ergo Jesus, et dicat, *Veni foras* (Joan. xi, 43): et ad vocem ejus illico suscitabitur mortuus. Excipiat hic noster mortuus exhortationem, et non differat confessionem.

2. Dicatur ergo illi quem pudor afficit: Cur te pudet peccatum tuum dicere, quem non puduit facere? aut cur erubescis Deo confiteri, cujus oculis non potes abscondi? Quod si forte pudor est tibi uni homini et peccatori peccatum tuum exponere, quid facturus es in die iudicii, ubi omnibus exposita tua conscientia patebit? Hæc itaque tria proponenda sunt contra pudorem: scilicet consideratio rationis, reverentia intuitus Dei, comparatio majoris confusionis. Similiter contra timorem opponenda sunt tria: considerandum enim est quam sit longa poena inferni, quam gravis, quam infructuosa. E contrario vero præsentis temporis poenitentia brevis est, et levis, et fructuosa. Contra spem quoque itidem tria opponuntur: bona scilicet futuri sæculi, præsentis vitæ bonis majora, certiora, durabiliora: ad quorum comparisonem, quidquid in hoc mundo desiderari potest, modicum est et incertum; et, ut ita dicam, momentaneum. Ita contra desperationem vincendi peccatum, tria sunt remedia: primum est vigor ipse propositi boni, quem assumit ex confessione; secundum est gratia Dei, quam meretur ex humilitate; tertium est auxilium, quod ex ejus habet cui confitetur compassione.

SERMO CV.

De requisitis ad justificationem et salutem.

1. Duo sunt in quibus consistit nostra salus, justificatio et glorificatio. Altera initium, altera perfectio est. In illa labor, in hac autem fructus laboris est. Et nunc quidem justificatio fit per fidem; nam glorificatio erit per speciem. Quanta autem sit in futura vita glorificatio sanctorum, humanis interim non potest attingere intellectus. De illa enim scriptum est, quod *oculus non vidit, nec auris audivit*, (I Cor. ii, 9), etc. Hæc ergo interim omnia, quoniam vires nostras excedit, de justificatione quæ nunc agitur, aliquid ad ædificationem fratrum nostrorum quod necessarium visum est, loquamur. **2227** Ipsa

est enim via, per quam fit transitus ad glorificationem, dicente Apostolo: *Quos prædestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, hos et magnificavit* (Rom. viii, 30). Neque enim poterit obtineri magnificatio, nisi justificatio præcesserit; cum ista meritum, illa præmium sit. Hoc in Evangelio docuit Dominus, qui cum discipulis evangelizaret regnum Dei, primum eis proposuit justitiam, dicens: *Nam nisi abundaverit justitia vestra plus quam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in regnum cælorum* (Matth. v, 20).

2. Notandum autem, quod sicut in illo beatitudinis regno præsentem se electis suis exhibebit Dominus ad glorificationem, ita etiam se eisdem ipsis exhibet in via peregrinationis ad justificationem; ut a quo scilicet glorificandi sunt per speciem, ab ipso prius justificentur per fidem. Et quidem tria sunt, a quibus abstinere debent quicumque justificari desiderant. Primo utique, ab operibus pravis; secundo, a carnalibus desideriis; tertio, a curis sæculi. Item tria sunt, quibus debent insistere, quæ etiam continent sermo Domini in monte (Matth. v-vii): elemosyna, jejunium, oratio. Sic enim adimpletur justificatio, dum ab interdictis vitiis abstinere, et bona quæ præcepta sunt fideliter exercent. Opponantur ergo pravis operibus opera misericordiae, contra carnalia desideria adhibeantur jejunia, et pro curis sæculi succedat amor Dei, et frequentia orationis.

SERMO CVI.

De tribus ad agendam poenitentiam necessariis.

1. Tres sunt status animæ: in corpore, posito corpore, recepto corpore. Primus datus est ei ad agendam poenitentiam, reliqui duo ad habendam requiem vel poenam, scilicet prout gessit in corpore, sive bonum, sive malum. Ad agendam vero poenitentiam tria sunt necessaria, tempus, corpus, et locus. Quod tempus sit necessarium, dicit Apostolus: *Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis* (II Cor. vi, 2). Similiter et de corpore idem scribit: *Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut referat quisque propria corporis prout gessit* (II Cor. v, 10). Sed et de hoc loco loquitur Scriptura, dicens: *Si ascenderit super te spiritus potestatem habentis, locum tuum ne deseras* (Eccli. x, 4). Porro tempus in tria dividitur: in præteritum, in præsens, in futurum. Horum nullum perdit, quisquis recte poenitentiam agit. Nam præteritum quidem quod perdidit restaurat, dum in amaritudine animæ suæ omnes annos suos recogitat: præsens autem tenet jam per exercitium operis: futurum vero per constantiam boni propositi. De præterito loquitur Apostolus, cum dicit: *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt* (Ephes. v, 16). Ad præsentis vero operationem hortatur nos, cum dicit: *Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei* (Galat. vi, 10). Futuri nos admonet Dominus, cum ait: *Qui perseveraverit usque in finem, salvus erit* (Matth. x, 22).

2. Corpus quoque necessarium est ad agendam

poenitentiam. In corpore quippe possumus mala pati, et bona operari. Pati scilicet pro commissis delictis, operari pro adipiscendis æternis præmiis. Qui ergo corpore caret, dignos poenitentiae fructus facere quomodo valet? Et notandum, quod poenitentia quæ per corpus geritur, brevis est et levis. Brevis, quia corporis morte terminatur: levis, quia per societatem corporis fertur facilius. Gravis siquidem esset, si eam solus animus portaret. Cum vero et ipsi corpori ejus partitur pondus, quanto magis inde corpus oneratur, tanto amplius animus exoneratur. Locus etiam videtur necessarius esse et utilis, Ecclesia scilicet vitæ præsentis: in qua quisquis dum in corpore vivit, poenitentiam recte agere negligit, nullum in futuro salutis remedium obtinere poterit.

1228 SERMO CVII.

De affectionibus orantium.

1. Sicut æger ad medicum, sic esse debet peccator ad Creatorem suum. Qui ergo peccator est, debet orare Deum, sicut æger medicum. Duobus autem modis impeditur oratio peccatoris: vel nulla, vel nimia luce. Nulla luce illustratur qui peccata sua nec videt, nec confitetur. E contrario nimia luce obruitur, qui ea tanta videt, ut de indulgentia desperet. Horum neuter orat. Quid ergo? Temperanda est lux, ut peccata sua videat peccator et confiteatur, ac pro ipsis orat, ut remittantur. Primo ergo ejus oratio debet fieri verecundo affectu. Hoc autem fit, cum necdum peccator audet per seipsum accedere ad Deum, sed quærit aliquem sanctum virum; aliquem sanctum pauperem spiritu, qui sit in ora vestimenti Domini tanquam fimbria, per quem habeat accessum. Hujus orationis tenuit typum illa evangelica mulier, quæ fluxum sanguinis patiebatur; cupiens que sanari accessit, et intra se cogitavit dicens: *Si tetigero fimbriam vestimenti ejus, salva ero* (Matth. ix, 21). Secunda oratio fit puro affectu: et hoc fit quando scilicet peccator jam per seipsum accedit, et ore proprio confitetur. Talis orationis reliquit nobis exemplum illa peccatrix, quæ lacrymis rigavit pedes Domini, et capillis capitis sui tersit, de qua dictum est a Domino: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum* (Luc. vii, 47). Tertia oratio effunditur amplo affectu: et hoc fit, quando is qui pro se oraverat, orat jam pro aliis. Sic oraverunt Apostoli pro muliere Chananæa pro filia sua rogante: *Dimitte, inquam, illam, quia clamat post nos* (Matth. xv, 23). Quarta oratio emittitur devoto affectu, quæ de cordis puritate sine ulla hesitatione cum gratiarum actione depromitur. Talem orationem fecit ipse Dominus, quando quatruiduanum de monumento Lazarum resuscitavit, et ait: *Pater, gratias ago tibi, quia audisti me* (Joan. xi, 41). Tales orationes docuit nos Apostolus facere frequentes, dicens: *Sine intermissione orate, in omnibus gratias agite* (I Thess. v, 17, 18). Has quæ dictæ sunt quatuor orationum species, id est, verecundam, puram, amplam, devotam, nuncupat Apostolus aliis nominibus, et ad eas nos

hortatur dicens: *Obsecro primo omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones* (I Tim. ii, 1). Nam obsecrationes verecundo, orationes puro, postulationes amplo, gratiarum affectiones fiunt affectu devoto.

2. Diximus de generibus affectionum et orationum: dicamus etiam qua puritate sit orandum. Et quidem tria videntur mihi hic esse necessaria, quibus orationis intentio firmiter est astringenda. Considerare namque debet is qui orat, et quid petit, et ipsum quem petit, et se ipsum qui petit. In eo autem quod petit, duo debet attendere, ut secundum Deum sit quod postulat, et ut hoc ipsum in summo affectu desiderio habeat. Verbi gratia, si mortem inimici, si læsionem seu dejectionem proximi oranda petierit, non est secundum Deum talis oratio, cum ipse præcipiat, et dicat: *Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus et calumniantibus vos* (Matth. v, 44). Si vero peccatorum remissionem, si Spiritus sancti gratiam, si virtutem atque sapientiam, si fidem, veritatem, justitiam, humilitatem, patientiam, mansuetudinem, et cætera spiritualia charismata quæsierit, et ea cogitando vehementer affectaverit: hæc secundum Deum est oratio, et hæc vere meretur audiri. De hujusmodi enim orationibus loquitur per Isaiam Deus: *Antequam clament, ego exaudiam; adhuc illis loquentibus ego audiam* (Isa. lxxv, 24). Sunt et alia, quæ cum desunt, a Deo dantur, et possunt esse vel non esse secundum Deum, quantum duntaxat interest finis ad quem referuntur; ut est corporis sanitas, pecunia, cæterarumque rerum affluentia: quæ, etsi a Deo sint, non tamen sunt magni pendenda, nec ex desiderio possidenda. Similiter et in ipso quem petit, debet duo considerare: bonitatem, et majestatem. Bonitatem, qua gratis velit; et majestatem, qua plane **1229** possit dare quidquid petitur. Sed et in seipso qui petit, debet nihilominus duo attendere, id est, ut pro suis meritis nihil accepturum putet, sed de Dei misericordia tantum quidquid rogaverit, impetratur speret. Tunc ergo dicitur cor purum, quando tria hæc quæ dicta sunt, et eo modo quo dicta sunt, cogitat. Et quisquis hac puritate et intentione cordis oraverit, exaudiri se sciat; quia, sicut testatur Petrus apostolus: *Non est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet Deum et operatur justitiam, acceptus est illi* (Act. x, 34, 35).

SERMO CVIII.

De spirituali minutione sanguinis.

Minuendi sanguinis duplex est causa. Interdum qualitas, interdum quantitas obest: nec minus perniciosa immoderata abundantia, quam corruptio. Sanguis animæ meæ, voluntas mea. Naturæ siquidem cognatus præ cæteris humoribus sanguis dicitur, et animæ vita in voluntate est. Minuatur ergo prava voluntas, quæ morbi causa est spiritualis. Minuatur, inquam dum penitus exhauriri exsiccare, ut non potest. Sciundatur et aperiatur vena ferro compun-

cionis, ut peccati, etsi non omnis sensus, certe consensus effluit et abjiciatur. An dubitas inveniri et in anima sanguinis non inutilis inutilem abundantiam? Audi sapientem medicum, qui et ipsum docet justitiæ sanguinem minuendum *Noli, inquit nimium esse justus* (Eccle. vii, 17). Simile est et istud Apostoli: *Non plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem* (Rom. xii, 3). Cui putas venæ parcendum est si et justitia, et sapientia egent minutione? Quis enim sanguis utilior? Illud tamen memento, nec nimis justum, justum: ne ebriam ut ita loquar, sapientiam oportet sapientiam nominari. Sic nimirum et in sanguine corporis invenire est, ubi excreverit nimis, non jam nutrimentum afferre corpori, sed detrimentum. Quamobrem si peccare delectat adhuc, sanguis vitiosus est, et minuere festinato. Si vis agere poenitentiam, castigare [alias, punire] oportet membra, corpus affligere, judicare temetipsum, ut non incidas in manus Dei viventis. Justum in quidem, sed de quid nimis. Alioquin reprimendus est fervor immoderatus, ne noceat unitati, serviat indiscretioni.

SERMO CIX.

De inani splendore virtutum cavendo.

Caveamus, fratres, ne vasorum interim vacuo splendore decepti, sero conqueri habeamus quod lampades nostræ extinguuntur. Ego enim reor minime fuisse accensas, quæ tunc videntur exstingui. Sic nempe habes: *Simile est regnum cælorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas* (Matth. xxv, 1). *Accipientes* dixit, non *Accendentes*. Quomodo enim accenderunt, quæ non sumpserunt oleum secum? aut ubi ignis materia defuit, quomodo ignis fuit? At lucet castitas etiam ex seipsa. Sed quanto lucidior lampas ardens, quam sine igne, tanto pulchrior casta generatio cum charitate. Sic et a cæteris voluptatibus temperantia, et patientia in adversitatibus, honestas in conversatione, et circumspectio in sermone, elemosyna quoque et ejusmodi opera pietatis, naturali quadam placere gratia, et velut ingenito decore etiam apud fatuas virgines renitere videntur. At quoniam vitrea magis quam ignea claritate fulgebant, eo ipso lampades suas arbitrabantur extinguere, quo nimirum inanem hunc splendorem ab æterna conspexerint luce reprobati.

SERMO CX.

De allocutione hominis ad se ipsum, vel animam suam.

Quanta est miseria nostra, et indigentia nostra quam multiplex! Etiam verbis opus habemus. Et cum utrumque sit miserum, non jam mirum **1230** quod inter nos; mirum magis, quod etiam ad nos ipsos. *Nemo scit quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis qui est in ipso* (I Cor. ii, 11). Chaos magnum inter nos firmatum est, nisi interveniente quasi instrumento verborum fiat ad invicem transitus quidam cordium in communicatione cogitationum. Hac

necessitate inventa sunt verba: quis nesciat? Veruntamen et nos ipsos verbis jam alloqui necesse est. *Nonne Deo subjecta eris, anima mea?* Propheta ait, *ab ipso enim salutare meum* (Psal. lxi, 1). Et cui non frequenter necesse est animam revocare suam, advocare rationem suam, suos convocare affectus? Cui non opus est crebro se ipsum convenire verbis, inerepare minis, sollicitare monitis, urgere accusationibus? Quin etiam ratiociniis suadere expedit; quale est. *Ab ipso enim salutare meum; et consolari aliquando, juxta illud, Quare tristis es, anima mea, et quare conturbas me?* (Psal. xli, 6.) et interdum velut excitare, et dicere, *Lauda, anima mea, Dominum* (Psal. cxlv, 1); et nonnunquam diligentius commonere de quibus oportet, ut est, *Benedic, anima mea, Domino, et noli oblivisci omnes retributiones ejus* (Psal. cii, 2). Nempe cor meum dereliquit me, et necesse habeo ad me ipsum, imo ad me alterum loqui. Atque id interim tanto amplius, quanto minus sum adhuc reversus ad cor, reversus in me, unitus denique mihi ipsi. Nam ne invicem quidem erit jam verbis uti, ubi in unum utique virum perfectum occurremus omnes. Opportune igitur linguæ cessabunt; nec medius requiretur interpres, ubi usque adeo medium omne charitate constraverit ille unicus Mediator, ut et nos in unum facti simus in ipsis, qui vere sempiternæque unum sunt, Deo Patre, et ipso Domino Jesu Christo.

SERMO CXI.

De fide, vita et moribus contestanda; seu de sex testimoniis Deo perhibendis.

1. Eternam cœlestis patriæ, ad quam nostra peregrinatio suspirat, felicitatem, et e contra gehennæ paratos impiis cruciatus, omnem excedere humani non modo corporis sensum, sed etiam intellectum cordis, nemo dubitat, qui vel nomine tenuis sit fidelis. Atque utinam viveret in omnibus fides ista, et credulitatem, ut dignum erat, sequeretur; hinc quidem desiderium, inde timor! Quid est enim, quod non optamus etiam per medios enses, aut, si oporteat, semiusti declinare miseriam tantam, et ad tantam accelerare gloriam, nisi quod insensibilis est et mortua fides nostra? Accedit sane ad cumulum infelicitatis, salutis impedimentum, occasionem perditionis nostræ, quod in æstimatione quidem finis utriusque affectio nostra iudicio non consentit; sed in consideratione viarum ne ipsum quidem satis tenemus iudicium veritatis. Nec mirum si nulla virtutum delectatione movetur desiderium, quod etiam circa illam æternam beatitudinem torpet; aut si presentem non metuit amaritudinem peccatorum, qui ne ipsa quidem parata diabolo et angelis ejus æterna supplicia pertimescit; nisi quod in cæteris utique consuevimus ipsa, quorum vicinior nobis experientia est, etsi longe minora sunt, vehementius et jucunda appetere, et formilare molesta.

2. Illud satis mirari nequeo, cur fides nostra in presentibus titubat, quæ de futuris tam certa videtur. Sic fatui filii Adam non judicantes, neque quod verum est discernentes, cum promissiones habeatis vitæ ejus quæ nunc est, pariter et futuræ (I Tim. iv, 8), in ea quam protinus est experiri, omnino incredulos vos exhibetis et infideles; ut palam fieri videatur, non nisi ad cumulum damnationis relictam vobis fidem futuræ promissionis? Id ipsum sane considerare est et de comminatione. Nonne enim idem ipse, qui paratum assertit electis regnum, reprobis ignem (Matth. xxv, 34, 41), eodem ore et eadem veritate testatur, laborare et oneratos esse, quicumque ad ipsum non accedunt: accedentes autem non defecturos, ut est trepidatio pusillanimitatis humanæ, sed reficiendos ab ipso? Qui regnum **1231** ineffabiliter delectabile pollicetur, ipse jugum suum suave et onus leve esse testatur. Qui æternam beatitudinem promittit in patria, præsentem quoque requiem et refectionem repromittit in via. Denique propheta loquitur, dicens, *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (I Cor. ii, 9); et facile credimus universi. Loquitur ipse Dominus prophetarum: *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos: tollite jugum meum super vos, et invenietis requiem animabus vestris; jugum enim meum suave est, et onus meum leve* (Matth. xi, 28-30); et quam multi avertunt cordis aures? nam corporis jam forte non audent. Quid incredulitatis istud est? imo quid insanitæ? Quasi vero aut falli sapientia, aut fallere veritas possit? Quasi aut charitas quod offert, dare nolit: aut omnipotentia non valeat reddere quod promittit.

3. Quis enim hominum adeo voluptati et luxuriæ deditus est, qui non sobrietatem et castitatem magis eligeret, si certus esset eas sibi delectabiliores fore? Quis tam ambitiosus, qui non inciperet vilitate omni et extremitate esse contentus; si, ut vere est, charitatem quæ non querit quæ sua sunt, dignitatibus universis sciret amabiliorem? Quis tam avarus, qui non omnino divitias sperneret, si jucundiores crederet paupertatem? Nunc autem Christus frustra clamat de levitate oneris sui; sine causa jugum suum suave prædicat: quandoquidem et ab ipsis qui Christiano censentur nomine, onus diaboli, et jugum carnis atque sæculi hujus delectabilius reputatur. Sed unde tibi vel inconsideratio tanta, quanta ab ipsis imponitur, Domine Deus meus? Cur tam publice polliceris, quod tam facile deprehenderis non implere? Dulciorem super mel et favam spiritum tuum asseris (Eccli. xxiv, 27): et ecce isti dulciorem invenerunt carnem venationis; carnem, prohi pudor! meretricis; sæculi vanitatem. Væ miseris! de parte judicant, et tanquam anarum fastidiunt manna tuum absconditum, quod non gustaverunt! Sane qui probaverunt utraque, ecce hi sciunt, quia Deus verax, omnis autem homo mendax (Rom. iii, 4). Ipsorum proinde testimonia esse debuerant cre-

dibilia nimis: sed cum promissionibus tuis, tuorum, quoque experientia contemnitur et ridetur. Carnalis siquidem homo non percipit quæ sunt spiritus Dei, sed stultitia illi videntur (I Cor. ii, 14). Nec mirum, si experto non credit homini, qui Deo non credit promittenti. Ergo insani reputamur, qui crucem Domini prædicamus esse suavem; qui delectationem paupertatis magnificamus, extollimus humilitatis gloriam, eructamus delicias casitatis. Insanus nobiscum æstimetur et Propheta, qui dicit delectatum se esse in testimoniis Domini, sicut in omnibus divitiis (Psal. cxviii, 14).

4. Vos qui sapientes estis in oculis vestris, non omnes, sed paucas, quas utunque mendicare potestis, divitias, divinis præferite testimoniis, ut nullum unquam habeat testimonium fides vestra. Penes vos sit in occulto, in abscondito, ubi ne ipse quidem videat Pater qui est in cœlis (Matth. vi, 4); sed dicere possit, quia *nescio vos* (Matth. xxv, 12). Firmiter creditis Deum justum, veracem, remuneratorem, omnipotentem, summe bonum, æternum. Exhibete vos aspides surdas, et obturantes aures (Psal. lvi, 5), nequando audiat vocem improperantis, et dicentis: *Ostende mihi fidem tuam sine operibus* (Jac. ii, 18). Credere quanti vobis constat? Viam autem testimoniorum nolite ingredi, quoniam ardua est, aspera et inambulabilis. Miseri et infelices! qui viam civitatis habitaculi non invenistis; et ideo erratis in invio, et non in via! (Psal. cvi, 4, 40) Finis nempe viarum, quæ videntur vobis bonæ, quas delectabiles vos esse judicatis (neque enim veræ quidquam delectationis habeat), demergitur in profundum inferni: ibi erit fletus et stridor dentium. Expergiscimini, ebrii, et flete, ne fletus ille perpetuus apprehendat incautos. Cum enim dixeritis: Pax et securitas; tunc subitaneus vobis superveniet interitus, tanquam in utero habenti, et non effugietis (I Thess. v, 3). Merito plane, qui nunc fugiendi tempus scienter amittitis, et refugitis effugiendi viam.

1232 5. *Orate*, inquit Dominus, *ut non fiat fuga vestra hieme, vel Sabbato* (Matth. xxiv, 20). Fugite, dum tempus est acceptabile, et via delectabilis exhibetur. Fugite sex diebus, quibus operari licet. Fugite in testimoniis sex illorum quæ supra tetigimus, justitiæ, veritatis, remunerationis, omnipotentiae, summæ bonitatis, æternitatis, ne forte septimum, divini scilicet zeli testimonium, non tam datis, quam sustineatis inviti. Genimina viperarum, quis vos docuit fugere a ventura ira? (Luc. iii, 7). Via mortis est, in qua curritis; via perditionis, via cujus finis demergit in profundum inferni. Adhuc tamen spes est, quia necdum viæ, id est vitæ, finis advenit. Festinate præveaire finem; ne subito præoccupati, quocumque cecideritis, ibi sitis. Venite, filii, audite me; viam salutis docebo vos, viam testimoniorum Dei, in qua delectemini et vos sicut in omnibus divitiis.

6. Sit prima dicta usque ad cor. Illuc nempe

prævaricatores vocat vox divina (*Isai. XLVI, 8*), ubi testimonium justitiæ ejus compunctionem generet et timorem. Hinc sane procedatur ad confessionem oris, ut non eunctemur etiam contra nosmetipsos perhibere testimonium veritati. Quisquis enim coram hominibus erubuerit illam, hunc et illa erubescet coram Patre suo (*Luc. IX, 26*). Sequatur deinde possessionum distractio, distributio facultatum, sicut scriptum est: *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi (Psal. CXI, 9)*; et item: *Sivis esse perfectus, vade et vende omnia que habes, et da pauperibus; et habebis thesaurum in cælo (Matth. XIX, 21)*. Est enim in hac liberali proprietatis effusione testimonium largitatis divinæ et copiosæ retributionis, ut qui sponte distribuit sua, indubitanter sperare videatur de manu Domini ampliora. Adhuc autem et quantum quoque præbeas necesse est testimonium omnipotentiae: dico autem in corporis afflictione. Seminandum quippe est animale corpus, sed ut spirituale resurgat. Non tibi ergo qui parcat corpori, de resurrectione et immutatione hesitare videtur? Sic et qui non compungitur animo, de justitia; et qui non confitetur, de veritate; et qui avarus est, de retributione futura. Eodem quoque modo considerare est et cætera quæ sequuntur. Etenim si eosque proficias, ut propriæ abrenunties voluntati, certissimum istud est divinæ testimonium bonitatis. Veniens nimirum non tuam, sed ipsius facere voluntatem, commendas magnifice, quam sic præfers; clamans non verbo, neque lingua, sed opere et veritate, quia nemo bonus, nisi solus Deus (*Luc. XVIII, 19*).

7. Superest ut perseverantiæ studeas. Hæc enim viæ consummatio est, et testimonium habet æternitatis. Imago siquidem æternitatis divinæ, perseverantia est conversationis nostræ; ut quomodo ipse est, ita et nos simus in hoc sæculo, incommutabilitatem illam pro modulo possibilitatis nostræ imitantes. Hinc quippe Sapiens ait: *Stultus ut luna mutatur, sapiens permanet ut sol (Eccli. XXVII, 12)*. Hæc est ergo via, dilectissimi, ambulate in ea; quoniam ascendendo de virtute in virtutem videbitur Deus deorum in Sion (*Psal. LXXXIII, 8*). Ad cujus gloriam visionis ipse nos perducatur Dominus virtutem et rex gloriæ, qui est via, veritas, et vita, Jesus Christus Dominus noster (*Joan. XIV, 6*).

SERMO CXII (148*).

De quadruplici conscientia.

Convertere, anima mea, in requiem tuam. Laborat et requiescit anima in conscientia, quia conscientia alia bona, et non tranquilla; alia tranquilla et non bona; alia nec tranquilla, nec bona; alia bona et tranquilla. Tranquilla et non bona, eorum est qui in spe peccant, et dicunt in corde suo quod Deus non requiret: et ista maxime adolescentium. Bona et non tranquilla, eorum est qui jam conversi ad Dominum, recogitant annos suos in amaritudine.

(148*) Ex editione Pamelii.

A Nec bona nec tranquilla, eorum qui præ multitudine peccatorum desperant. Bona et tranquilla, eorum qui carnem spiritui subdiderunt: qui cum his qui oderunt pacem, sunt pacifici. Hic est lectus animæ: in hoc requiem capit anima, sed non perfectam. Oportet autem, ut perfectam **1233** possit præstare requiem, non solum bona et tranquilla sit conscientia, sed etiam segura: unde subjungit: *Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrymis, pedes meos a lapsu (Psal. CXIV, 8)*. De morte, dando bonam conscientiam; a lacrymis, dando tranquillam et bonam; a lapsu, dando securam.

SERMO CXIII.

De cavendis propriis et alienis peccatis.

B *Ab occultis meis munda me, Domine, et ab alienis parce servo tuo (Psal. XVIII, 13)*. Tria sunt occulta: illicita actio, dolosa intentio, impudica affectio. Prava operatio inquinat memoriam; dolosa intentio, rationem vel mentem; impudica affectio, voluntatem. Mundatur memoria per confessionem; meus, per lectionem; affectio vel voluntas, per orationem. Ab alienis mundus eris, si non insultes, si non discedas, si non consentias, si non dissimules. Justitiæ est non consentire, sed cum rigore resistere; fortitudinis, non discedere, sed mala proximi patienter tolerare; temperantiæ, non insultare, sed cum moderamine compati; prudentiæ, non dissimulare, sed sollicite, ut mala desinant, providere.

SERMO CXIV.

De multiplici pace.

Pax corporis est ordinata temperantia parium. Pax animæ irrationalis, ordinata requies appetitionum. Pax animæ rationalis, cogitationis actionisque consensus. Pax corporis et animæ, ordinata vita et salus animantis. Pax hominis ac Dei, ordinata in fide sub æterna lege obedientia. Pax hominum, ordinata concordia. Pax domus, ordinata imperandi atque obediendi concordia cohabitantium. Pax civitatis similis est. Pax cælestis civitatis, ordinatissima et concordissima societas fruendi Deo, et vivendi in eo. Pax omnium rerum, tranquillitas ordinis. Ordo est parium dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio.

SERMO CXV.

De triplici corde.

Accedat homo ad cor altum, et exaltabitur Deus (Psal. LXIII, 7, 8). Est cor altum, cor humile, cor mediocre. Dicit propheta: *Redite prævaricatores, ad cor (Isai. XLVI, 8)*. Prima accessio prævaricatoris servi ad cor humile: ad quod trahitur per iudicium. Secunda accessio mercenarii ad cor mediocre: ad quod vocatur per consilium. Tertia filii ad cor altum: ad quod levatur per desiderium. Et tunc exaltatur Deus, id est supra cor elevatur, ut dum non potest comprehendi per rationem, desideretur per affectionem et amorem. Et nota quod accessiones istæ sive ascensiones in corde aguntur. Unde dicit

Propheta: *Ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrymarum (Psal. LXXXIII, 6, 7)*. Sed aliquando homo interior rationem excedit, et supra se rapitur; et dicitur excessus mentis. Unde et quatuor gradus ascensionis esse dicimus. Primus ad cor, secundus in corde, tertius de corde, quartus supra cor. In primo timetur Dominus, in secundo auditur consiliarius, in tertio desideratur sponsus, in quarto videtur Deus.

SERMO CXVI.

De duabus mortibus et totidem resurrectionibus.

Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt querite (Coloss. III, 1). Duæ sunt mortes, et totidem resurrectiones. Prima mors animæ, secunda corporis. Mors animæ, separatio a Deo; mors corporis, separatio animæ a corpore. Hanc operatur peccatum, illam pœna peccati. Item, prima resurrectio animæ, secunda corporis. Resurrectionem animæ operatur est humilis et occultus Christi adventus: resurrectionem corporis, gloriosus et manifestus Christi perficiet adventus. Sed anima invisibilis est ad imaginem Dei creata: unde dicit Scriptura: *Fecit Deus hominem ad imaginem et similitudinem suam (Gen. I, 26, 27)*. Rectum quidem. Unde et exterior homo, id est corpus, in forma sua reclusus apparet, habens vitam et sensum: ut per hunc exteriorem et visibilem, illum interiorem et invisibilem intelligeremus; qui rectus factus est in voluntate, vivus in cognitione, sensibilis in amore. Et sicut corpus, id est exterior homo, in insurrectione sua vitam et sensum recipiet; ita et in resurrectione sua vitam et **1234** sensum anima, id est interior homo, recipit, id est cognitionem et amorem. Quod autem cognitio vita sit, Veritas attestatur, dicens: *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te Deum verum, et quem misisti Jesum Christum (Joan. XVII, 3)*. Et quod amor sit sensus, hinc accipe. Sicut homo interior in vita non discernitur, quia in toto suo æquæliber vivit; in sensu autem discernitur in quinque partes notissimas, scilicet visum, gustum, auditum, odoratum et tactum; quia aliter sentit in oculo, aliter in ore, et sic in cæteris: ita interior homo in cognitione quidem non discernitur, sed in amore. Et sicut ille in quinque paritos sensus dividitur, ita iste circa quinque invisibilia Dei afficitur, quæ sunt veritas, justitia, sapientia, charitas, æternitas. Aliter enim afficitur circa veritatem, quam diligit propter libertatem; aliter circa justitiam, quam diligit propter suavitatem; aliter circa charitatem, quam diligit propter virtutem; aliter circa æternitatem, quam diligit propter securitatem.

SERMO CXVII.

De quatuor spiritualibus fontibus quatuor animæ morbis medentibus.

Habet fidelis anima paradisum suum, spiritualem quidem, non terrenum: et idcirco priori illo delectabiliorem et secretiorem. In hoc delectatur anima, sicut in omnibus divitiis. De hoc paradiso prodeunt fontes quatuor, id est veritas, charitas, virtus, sapientia. De his fontibus laboranti animæ salubres aquæ hauriuntur. Laborat enim anima humana quadruplici morbo vitiorum, scilicet timoris, concupiscentiæ, propriæ iniquitatis, ignorantiae. Timore enim victa in vitium cogitur, concupiscentia illecta in vitium trahitur, propria iniquitate voluntarie vitium sequitur, ignorantia seducta in vitium labitur. His malis laborantes et gementes animas consolatur propheta, dicens: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris (Isai. XII, 3)*. Contra pusillanimitatem, quæ provenit de vitio timoris, aqua præsidiorum de fonte virtutis; contra concupiscentiam temporali voluptatis, aqua desideriorum de fonte charitatis; contra malitiam voluntariæ iniquitatis, aqua iudiciorum de fonte veritatis; contra fallaciam ignorantiae, aqua consiliorum de fonte sapientiæ. Et hoc in gaudio, ut quæ prius gemebat sub pondere vitiorum, modo gaudeat in adeptione virtutum, comparando sibi de aquis consiliorum prudentiam, de aqua præsidiorum fortitudinem, de aqua desideriorum temperantiam, de aqua iudiciorum justitiam; ut in adversis fortitudo expellat pusillanimitatem; ut prosperis temperantia refrenet lasciviam; in agendis justitia excludat iniquitatem; in dubiis prudentia instruat ignorantiam. Talibus anima refocillata aquis, et ornata virtutibus, extendat se et comprehendat cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo et longitudo, sublimitas et profundum (*Ephes. III, 18*). Hæc quatuor Dei duobus brachiis comprehendi possunt, vero scilicet amore, et vero timore. Timore sublimitatem et profundum, id est potentiam et sapientiam; amore latitudinem et longitudinem, id est charitatem et veritatem. Timetur enim Deus, quia omnia per potentiam potest; et veraciter timetur, quia nihil eum per sapientiam latet. Amatur Deus, quia charitas est; et veraciter amatur, quia veritas, id est, æternitas est.

SERMO CXVIII.

De septem ascensionis gradibus.

State in viis Domini, et interrogate semitas ejus. In via Domini stat, qui corporales observantias boni propositi servat. Sed quia corporale exercitium ad modicum valet, ut Paulus dicit, idcirco subjungit: *Et interrogate semitas æternas ejus (Jer. VI, 16)*: id est, desiderate sanctorum patrum vitas, et invenietis viam; ambulate in ea. Viam invenit, qui ad cor revertitur; ambulat in ea, qui ascensiones in corde suo disposuit (*Psal. LXXXIII, 6*). Prima ascensio hujus viæ est contritio; secunda, confessio; tertia, affectio, quarta, proprietatis abjectio; quinta, abnegatio propriæ voluntatis; sexta, humiliatio voluntariæ subjectionis; septima, perseverantia.

1235 SERMO CXIX.

De tribus in Incarnatione considerandis.

Mysterium Incarnationis tria in se consideranda continet: scilicet formam humilitatis, probamentum dilectionis, sacramentum redemptionis. Formam humilitatis demonstrat vagitus parvuli, loens diversorii, reclinatio in præsepio, pannorum invo-